

O'SMIRLAR VA O'SPIRINLARDA DESTRUKTIV XULQ - ATVORNING SHAKLLANISHI

Yaxyoyeva Muxayyo Hikmatullo qizi
Termiz davlat universiteti 3-bosqich
Amaliy psixologiya yo'nalishi talabasi
Ilmiy rahbar: Terdu kafedrası o'qituvchisi:
Kayumova Go'zal

Anotatsiya: Ijtimoiy-iqtisodiy tiklanishning hal qilinishi kerak bo'lgan muammolari orasida voyaga etmaganlarning deviant xulq-atvorining ijtimoiy profilaktikasi davlat tizimining tubdan yangi modelini yaratish muhim o'rin tutadi.

Kalit so'zlar: deviant, delikvent, xatti harakatlar, yoshlar, xulq- atvor, o'smirlar.

ФОРМИРОВАНИЕ ДЕСТРУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ У ПОДРОСТКОВ И ПОДРОСТКОВ»

Аннотация: Среди проблем социально-экономического оздоровления, требующих решения, важное место занимает создание принципиально новой модели государственной системы социальной профилактики девиантного поведения несовершеннолетних.

Ключевые слова: девиантный, делинквентное, поведение, молодежь, поведение, подростки.

"FORMATION OF DESTRUCTIVE BEHAVIOR IN TEENAGERS AND ADOLESCENTS"

Abstract: Among the problems of socio-economic recovery that need to be solved, the creation of a fundamentally new model of the state system of social prevention of deviant behavior of minors takes an important place.

Key words: deviant, delinquent, behavior, youth, behavior, teenagers.

Yosh avlod o'rtasida deviant xulq-atvorning rivojlanishi va jamiyatdagi jinoyatchilik hodisalarining o'sishi o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik mavjud. Noqonuniy xatti-harakatlar qilish istagi bolalar va o'spirinlarning deviant xatti-harakatlari rivojlanishi bilan ortib bormoqda. Shuning uchun profilaktika ishlari barcha ta'lim muassasalarida hamma joyda joriy etilishi kerak. Ularning maqsadi o'spirinlarni har bir harakat javobgar bo'lishi kerakligini o'rgatishdir. Zamonaviy dunyoda deviant xatti-harakatlar muammosi ayniqsa keskin. Iqtisodiy tengsizlik, ommaviy globallashuv, axborotdan erkin foydalanish, demokratiyaning rivojlanishi, shuningdek, ijtimoiy hodisalar ko'pincha o'smirlar muhitida salbiy reaksiyalarni keltirib chiqaradi. Yoshlar adolatsizlikka qarshi isyon ko'taradilar, axloqiy me'yorlarni o'rnatdilar yoki o'rnatdilar. Ko'pincha bu norozilik nafaqat yosh "inqilobiy" ga, balki butun jamiyatga zarar keltiradigan o'ta xavfli shakllarga aylanadi. Deviant xatti-harakatlarning oldini olish va uning sabablarini bartaraf etish uchun siz odamga tushunadigan va umumiy manfaatlarga ega bo'lgan guruhni topishda yordam berishingiz kerak. Variant sifatida musiqa, sport maktabiga yoki sport turistik klubiga yuboring. Bularning barchasi

shaxsning ishtiyoqi va qiziqishlariga bog'liq. Deviantlik xatti-harakati yoshlarni tarbiyalashda hisobga olinishi kerak bo'lgan ijtimoiy, biologik va psixologik omillarga bog'liq. Psixologiya rivojlanib, uning fan bo'limiga kiritilganidan beri insoniyatga ma'lum bo'lgan bunday tushunchalar. Konstruktiv xatti-harakatlar tinchlik va do'stona muhitni saqlab qolish orqali ziddiyatli vaziyatlarni hal qilishga qaratilgan bo'lib, buzg'unchi xatti-harakatlar hayotiy muammolar, tushunmovchiliklar, sevgi va baxtning etishmasligining asosiy sababidir. Sabablari va oqibatlari Vayron qiluvchi xatti-harakatlar umumiy qabul qilingan me'yorlarga mos kelmaydigan va har qanday muqobil qarashlarni rad etishga qaratilgan xatti-harakatlar. Bu nafaqat odamda ijtimoiy muammolarning paydo bo'lishiga, balki jismoniy sog'liq muammolariga ham olib kelishi mumkin. Insonning halokatli xatti-harakati ikkita asosiy shaklga ega: Delikvent shakli - bu jamiyatda qabul qilingan huquqiy me'yorlarga zid bo'lgan harakatlar zanjiri (oilaviy va maishiy nizolar, yo'l-transport hodisalari, intizomga rioya qilmaslik, qo'pol huquqbuzarliklar);

KIRISH

Hozirgi vaqtda deviant xulq-atvorning sababi shundaki, o'smirlar ijtimoiy tabaqalanishni boshdan kechirmoqdalar, mo'l-ko'llikda yashay olmaydilar va yaxshi ta'lim oladilar. Shu asosda psixologik siljish yuz bermoqda, bu tanqidlar, janjallar, asabiy buzilishlar, huquqbuzarlik va uydan qochish bilan yakunlanadi. Agar o'smir ko'cha muhitiga, mushtlashuvchilarga, rokerlarga yoki haddan tashqari sevuvchilarga tushib qolsa, unda u salbiy manfaatlar va kattalarning xatti-harakatlariga bo'lgan istakni shakllantiradi. Bu erta jinsiy tajriba, giyohvand moddalar va spirtli ichimliklarni iste'mol qilishni talab qiladi. Bunday hodisalarning asosiy sababi ota-onalarning beparvosi, bolaga yetarlicha e'tibor bermaslik, beparvolik. Shuning uchun, deviant xatti-harakatlarning dastlabki belgilarida o'qituvchilar ota-onalari bilan o'zaro munosabatda bo'lib, oilaviy muhitni aniqlab olishlari kerak.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Mazkur maqolani tahlil qilish jarayonida ilmiy bilishning mantiqiylik, tarixiylik, izchillik va obyektivlik usullaridan keng foydalanildi. O'smirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasining shakllanish tarixi qiyosiy tahlil qilindi. Каримова Л.И. "Социальная психология и реклама" nomli o'quv qo'llanmasi metodologik manba bo'lib belgilandi. Shu bilan birga Sh.M. Mirziyoyevning asarlaridan keng foydalanildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Bolalar bilan profilaktik ishlarning turli shakllari mavjud:

1. Professional psixologlar ishtirokidagi o'yinlar va treninglar, unda kattalarning vazifasi bolaning o'z shaxsiga to'g'ri munosabatini shakllantirishdir.
2. Deviant xulq-atvor mavzusida darslar va ma'ruzalar, o'spirinlarga nima uchun Konstitutsiya buzilishi mumkin emasligi va u nimaga tahdid solishini tushuntirish. Deviant xatti-harakatlarning oldini olish uchun bir nechta sinflar seriyasini o'z ichiga olgan dasturlar. O'smirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasi. O'smirlik yoshida deviyatsiya namoyon bo'lishining tinimisiz oshib borishi ijtimoiy pedagog oldida bu o'smirlar bilan ishlashning yangi usullari, texnologiyalarini izlash va ularga tadbiiq etish vazifasini qo'yadi. Ilmiy nazariy va amaliyotda ikki asosiy texnologiya-profilaktika va rehabilitatsiya keng tarqalgan. Voyaga yetmaganlarning xulq-atvori profilaktikasi ishida

ommaviy axborot vositalari orqali tashviiqiy-ma'rifiy ishlarni olib borish muhimdir. Jamoatchilik fikri so'rovi ma'lumotlari bo'yicha televideniye o'smirlar va yoshlar uchun axborot olishning afzalrok manbai hisoblanadi. Shu munosabat bilan ijtimoiy reklamaning roli o'sadi. Ijtimoiy reklama o'z takliflari bilan-mehnatni rag'batlantiradigan, ijobiy maqsadlarga erishish uchun inson faoliyati motivatsiyasini kuchaytiradi. Reklama ijtimoiy qadriyatlarni yoyadi va targ'ib qiladi. U mamlakatlar va xalqlarning yashash tarzini, andozalarini shakllantirishga ko'maklashadi. Reklamaning ijtimoiy funksiyasi turmush tarzi targ'ib qilinishini ham nazarda tutadi

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, buyuk davlatni qurish uchun barkamol inson tarbiyalanmog'i zarur. Shu sababli yoshlarni huquqiy davlat tizimi va mohiyatini chuqurroq anglashi, qonun asoslarini bilishi, qonun hurmat qilishi, ularga so'zsiz bo'ysunishi madaniyatiga ega bo'lishi ruhida tarbiyalash bugungi kunning asosiy vazifasidir. Deviant hulq-atvorning eng yaxshi profilaktikasi - bu tarbiyaning vositalari, shakllari va usullarini aniq belgilab olgan holda voyaga yetmaganlar ongiga maqsadga qaratilgan tashkiliy ta'sir ko'rsatishdir. Huquqiy tarbiyani oldini olish imkoniyatlari tiyishning boshqa vositalariga qaraganda ancha samaraliroqdir. Chunki huquqiy profilaktika choralari odatda, birmuncha kechikadi va qilmish sodir etilgandan keyin amal qila boshlaydi. Oldini olish bilan bog'liq huquqiy choralar -ishlashi uchun u bolaning ongiga qo'yilishi, uning e'tiqodi, tajribasining bir qismiga aylanishi kerak. Buni aniq maqsadga qaratilgan tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish yo'li bilan erishish mumkin.4

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vohidov M., Maktabgacha tarbiya psixologiyasi, T., 1970;
2. Davletshin M., Kobiliyat va uning diagnostikasi, T., 1979;
3. Tokareva V., Talaba shaxsining axloqiy rivojlanish psixologiyasi, T., 1989;
4. G'oziyev E., Psixologiya fani XXI ayerd, T., 2002;
5. G'oziyev E., Psixologiya, T., 2003;
6. Qodirov B., Layoqat psixologiyasi, T., 1989;
7. Shoumarov G'., Oila psixologiyasi, T., 2000;
8. Karimova V., Ijtimoiy psixologiya, T., 1994.
9. .Lisovskogo. Sankt Peterburg, 1996